

ÇOCUK EĞİTİMİNDE PÜF NOKTA¹

Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Çocuğu hayata hazırlamak bir sanattır. Bu hususta anne-babaların bilmesi ve yapması gereken pek çok şey vardır. Bunlardan biri de Yaratıcı'nın çocuğa potansiyel olarak verdiği kendine güvenme (özgüven) duygusunun ona fiilen kazandırılmasıdır. Kendi kabiliyet ve donanımlarının farkında olan, bunların önemine inanan ve kendine güvenen bir çocuk, kendi fitrî gelişme seyrinde bizzat yer alır. Çünkü inanç ve güven, çocuğu harekete geçirir. Böyle bir çocuk, soru sormaktan, denemekten, araştırmaktan çekinmez; fırsatların ayağına gelmesini bekleme yerine, ortaya çıkan fırsatları değerlendirir. Hayatı tanıma ve onun her alanına girmede cesur davranır.

Düşünce ve kararlarına pek değer verilmeyen, çoğu zaman şiddet gören, genellikle şakaları alaya alınan, çoğu defa mazeretleri yalan, atılganlıkları ukalâlık, sevinç tezahürleri şımarıklık kabul edilen bir çocuk ise, kendisine saygı ve güven duymaz.

Unutulmaması gereken bir nokta da, çocuğun ilgi duyduğu konulara zaman ayırmak istemesidir. Fakat, çocuğun ne yapacağına çoğu zaman anne-babası karar verir ve ona seçenek tanımazsa, çocuk isteklerinden mahrum kalır. Çocuklar hayat karşısında tecrübesiz olduklarından, yetersizlik duygusuna kolayca kapılabilirler. Bu duygudan sıyrılabilmesi için onlara yapılabilecek en büyük yardım, empati gördüklerini ve anlaşıldıklarını hissetmelerini sağlamaktır. Anne-babasından duygu yakınlığı ve destek gören çocuğun, yetersizlik duygularını aşma ve tutarlı bir kişilik kazanma şansı böylece artar. Anne-babalar çocuğun karmaşık duygularını ve bunlara yol açan sebepleri dikkate almadıklarında ise, ortaya birtakım problemler çıkabilir.

Dodson, çocuğun korkuları hakkında şöyle demektedir: "Ne yazık ki çoğumuz, çocukluk günlerini 'dünyadan habersiz' 'mutlu' günler olarak görür ve çocukların korkularını, güvensizliklerini ortadan kaldırma gereği duymaz. Altı yaşında bir hastam, ağlamasına yol açan bir durumda babasının, 'Bunda ağlayacak ne var?' dediğini anlatarak, 'Babam için belki küçük bir şeydi; ama benim için büyüktü.' dedi. Bir yetişkin için gayet normal olan bir hâdise, beş yaşındaki bir çocuk için çoğu zaman ürkütücü olabilir."

Çocuk, yeni bir problem karşısında kendisini yetersiz bulduğu zaman, anne-babanın yapacağı şey, onun bu işin üstesinden geleceğine inandıklarını ve yanında olduklarını anlatmak olmalıdır. Çocuk anne-babaya ne zaman ihtiyaç duysa, başını çevirdiğinde onları yanında görebilmelidir. Ne var ki, bu "yanında görmek", sadece fizik varlıkla sınırlı kalmamalı, gönül desteği de beraberinde olmalıdır. Anne-babalar, her şeyden önemlisi çocuklarına sevgilerini göstererek bu psikolojik desteği sağlayabilirler. "Korkma, ben yanıdayım" mesajının verilmesinde, sözden ziyade çocuğa sarılma, onu öpme, kolunu boynuna dolama çok daha etkili olabilir. Ancak, "Onu sevdiğimi davranışlarımla gösteriyorum, söze ne gerek var?" demek de doğru değildir. Dille söylenen "Seni seviyorum." ifadesi büyükler için aynı ölçüde olmasa da, çocuk açısından duyulmak istenen iki sihirli kelimedir. Bu şekilde o kendini güçlü hisseder, etrafındaki her şey ona güzel görünür, her iş zevk verir.

¹ Bu yazı, **Sızıntı Aylık İlim ve Kültür Dergisi**, sayı:314, İzmir Mart 2005, ss.20-21'de yayımlanmıştır..

² Sivas CÜ İlahiyat Fakültesi

Çocuğa güven kazandırmak için, öncelikle çocuğu her yönüyle tanımak, kâbiliyetlerini fark etmek ve kendini geliştirmesi için ortam hazırlamak, ona sık sık söz hakkı vermek, "Ne düşünüyorsun, neler hissediyorsun?" gibi sözlerle onun duygularını anlamaya çalışmak, o konuşurken yüzüne bakmak, sevdiğini söylemek, onu ciddiye aldığınızı ve fikirlerine değer verdiğinizi hissettirmek, yaşına uygun görev ve sorumluluklar vermek, başarısını ve olumlu davranışlarını takdir etmek gerekir. Bunun yanı sıra, çocuğa zaman ayırmak, onunla sohbet etmek, hatalı davranışları üzerinde konuşmak ve doğru olanı anlatmak, önemli günlerini unutmamak, mutlu ve huzurlu bir aile ortamı sağlamak, aile bağlarını kuvvetlendirmek ve ona ailenin ayrılmaz bir parçası olduğunu hissettirmek de önemlidir. Sosyal yönü kuvvetli bir çocukta kendine güven duygusu daha fazla olacağı için, o bu tür ortamlara kendiliğinden kolayca girer. Burada, bilhassa bu yönü zayıf olan çocuğu sosyal aktivitelerde yer alması için cesaretlendirmek, gerektiğinde bunlara birlikte katılmak, topluluk içerisinde usûlüne uyarak söz almasını teşvik etmek, başkalarının yanında onu küçük düşürmemek, başarısızlıklarını da büyütmemek gerekir. Sağlam bir kişiliğinin olması için de onun korku ve endişelerine saygı duyulmalı, aşırı tenkitçi ve yargılayıcı davranmaktan kaçınılmalı, başkalarıyla kıyaslanmamalı, yaşına uygun işleri ve bilhassa ödevlerini kendisinin yapması sağlanmalı, yanlış ve yersiz mükâfat ve cezalandırmalardan kaçınılmalıdır. Netice itibariyle, çocuğu çocuk olarak görmeyip varlığı önemslenmeli; fakat aşırı beklentiler içine de girilmemeli, onun farklı ve gelişmekte olan bir kişiliğinin olduğu unutulmamalı, okul hayatına, terbiyesine ve mânevî dünyasına önem verilmelidir. İhtiyaç lisanıyla yapılan bütün bu fiilî dualar, mutlaka kavî dualarla desteklenmeli, anne-babalar bundan sonra tevekkül etmelidir.